

Sygn. akt	III AUa 1229/13
------------------	------------------------

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **19 lutego 2014 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Bogumiła Burda
	Sędziowie:	SSA Ewa Madera (spr.) SSO del. Ewa Preneta-Ambicka
	Protokolant	sekr. sądowy Anna Kuźniar

po rozpoznaniu w dniu **19 lutego 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **M. J.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o emeryturę

na skutek apelacji wniesionej przez stronę pozwaną

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **29 lipca 2013 r.** sygn. akt **IV U 109/13**

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób , że oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 1229/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 12 grudnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w oparciu o przepisy ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela oraz ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił M. J. prawa do emerytury, w uzasadnieniu wskazując,

iż wnioskodawca z wymaganego ustawą dwudziestoletniego okresu pracy pedagogicznej wykazał jedynie 11 lat, 7 miesięcy i 4 dni, zaś z wymaganego trzydziestoletniego stażu pracy ogółem wykazał okres wynoszący 26 lat. Organ rentowy wyjaśnił dalej, iż okresy przypadające przed 1 lipca 1989 r. nie zostały zaliczone do stażu pracy wnioskodawcy, bowiem od 21 września 1993 do 31 grudnia 1993 r. nastąpiła przerwa w opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne duchownych.

Z tego też względu organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy pedagogicznej okresu nieodpłatnego nauczania przez wnioskodawcę religii przed 1 września 1997 r.

Skarżąc powyższą decyzję odwołaniem M. J. podniósł, iż składki za ubezpieczenie społeczne zostały przez niego opłacone na dowód czego przedłożył kopię „książeczki wpłat na ubezpieczenie społeczne duchownych” za rok 1993.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie,

w uzasadnieniu powołując argumenty które legły u podstaw wydania zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z 29 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy M. J. prawo do emerytury od 31 października 2012 r.

Sąd Okręgowy ustalił bezsporne w sprawie okoliczności takie jak: wiek wnioskodawcy (ur. (...)) i wykazanie na 31 grudnia 2008 r. 26 lat, 5 miesięcy okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 11 lat, 7 miesięcy i 4 dni stażu pracy pedagogicznej. Ustalił również, że od lipca 1989 r. do grudnia 1997 r. wnioskodawca opłacał składki na ubezpieczenie duchownych. Odnosząc się do podnoszonej przez pozwaną Zakład okoliczności tj. braku w opłacaniu składek za 1993 r. Sąd Okręgowy ustalił, iż 16 stycznia 1993 r. odwołujący dokonał, tytułem składek na ubezpieczenie społeczne, wpłaty w wysokości 200.000 za I kwartał tego roku, 7 kwietnia 1993 r. za II kwartał w kwocie 282.000 zł, 19 lipca 1993 r. za III kwartał w kwocie 282.000, a 31 grudnia 1993 r. za IV kwartał w kwocie 282.000 zł. Wnioskodawca płacił niektóre należności z opóźnieniem, przy czym pozostawał w przekonaniu, że składki na ubezpieczenie społeczne były opłacane prawidłowo. Sąd Okręgowy ustalił nadto, że M. J. nie był informowany przez organ rentowy o zaliczeniu opłacanych składek na poczet odsetek ani o zaległościach w placeniu składek, nie został również zawiadomiony o umorzeniu należności za ostatni kwartał 1993 r. Ostatecznie, jak ustalił Sąd I instancji, za okres od 20 września 1993 r. do 31 grudnia 1993 r. powstała zaległość w kwocie 31,26 zł, która 12 lipca 2001 r. została umorzona w trybie uproszczonym z uwagi na przedawnienie należności.

W tym stanie faktyczny Sąd Okręgowy stwierdził, że organ rentowy, mimo ciążącego na nim obowiązku w tym zakresie wynikającego z art. 9 kpa, nie poinformował wnioskodawcy o sposobie rozliczenia wpłacanych przez niego składek, w szczególności tych dotyczących spornego okresu, co skutkowało przekonaniem wnioskodawcy, który składki opłacił, że zostały one zaksięgowane na poczet należności z tytułu ubezpieczenia społecznego duchownych. Dodatkowo zaznaczył, że organ rentowy zaliczył wpłaty na odsetki i inne okresy niż wskazane w tytule przelewu. Sąd uznając odwołanie za uzasadnione orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc.

Skarżąc powyższy wyrok apelacją organ rentowy zarzucił:

- naruszenie art. 88 ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela w zw. z art. 6 ust. 1 pkt. 3 lit.a ustawy emerytalno – rentowej, przez przyjęcie, że wnioskodawca posiada wymagany okres zatrudnienia uprawniający go do emerytury nauczycielskiej, pomimo, że nie opłacił składek za okres podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu duchownych od 21 września 1993 r. do 31 grudnia 1993r.,

- naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy w szczególności art. 233 §1 kpc przez dowolną ocenę dowodów, a w konsekwencji przyjęcie faktu opłacenia składek na powyższe ubezpieczenie na podstawie dowodów wpłat przedłożonych przez wnioskodawcę oraz stwierdzenie, że winę za brak opłacenia tych składek ponosi organ rentowy.

W uzasadnieniu apelacji pozwany Zakład wskazał sposób rozliczenia opłacanych przez wnioskodawcę składek na ubezpieczenie społeczne od lipca 1989r. do 31 grudnia 1993r., wywodząc, że po rozliczeniu wpłat dokonywanych przez odwołującego, powstała zaległość w kwocie 31,26 zł W załączeniu przedłożył nadto kopię pisma z 19 stycznia 1995r., w którym (...) Oddział w O. informował wnioskodawcę o powstałej zaległości w opłacie składek za okres objęty sporem oraz skutkach nieuiszczenia w wyznaczonym terminie wykazanej zaległości. W konkluzji organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie ustalił i zważył, co następuje :

Apelacja organu rentowego jest zasadna i skutkuje wydanie orzeczenia reformatoryjnego.

W przedmiotowej sprawie istotą było ustalenie uprawnień M. J. do emerytury w oparciu o przepis art. 88 ustawy z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 1997r. Nr 56, poz.357 ze zmianami). Zgodnie z treścią powołanego przepisu prawo do emerytury nauczycielskiej może nabyć osoba, która wykazała ogólny staż pracy przenoszący trzydzieści lat, w tym dwudziestoletni staż pracy nauczycielskiej, po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy. Należy podkreślić, iż wskazana norma prawna ma szczególny i wyjątkowy charakter, gdyż przewiduje korzystniejsze niż przewidziane w powszechnym systemie emerytalnym przesłanki nabycia prawa do emerytury, i jest swoistym przywilejem przysługującym osobom, które wykonywały pracę nauczycielską.

Zaskarżona w tym postępowaniu decyzja została wydana po rozpoznaniu kolejnego (trzeciego) wniosku M. J. o przyznanie emerytury nauczycielskiej. Pierwszą decyzją z 21 maja 2009r., od której wnioskodawca nie złożył odwołania, pozwany organ rentowy odmówił przyznania prawa do przedmiotowego świadczenia z tych samych przyczyn, które stanowiły podstawę wydania decyzji rozpoznawanej w niniejszej sprawie. Podstawą zaś wydania kolejnej negatywnej dla M. J. decyzji z 16 lipca 2012r. był art. 114 § 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (brak nowych dowodów i ujawnienia okoliczności mających wpływ na prawo do świadczenia), a stanowisko w niej zawarte zostało zaakceptowane przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie w wyroku z 23 października 2012r. sygn. akt IV U 1299/12. Do kolejnego pisma, które organ rentowy potraktował jako wniosek o przyznanie świadczenia, zostały przedłożone: świadectwo pracy z 30 października 2012r. oraz kserokopia potwierdzenia wpłaty z 31 grudnia 1993r. za IV kwartał 1993r. (...) Oddział w R. uznał powyższe dokumenty jako nowe dowody, dające podstawę do ponownej oceny uprawnień emerytalnych i wydał decyzję będącą przedmiotem rozpoznania. W rozpoznawanej sprawie spornym pozostawało, czy wnioskodawca legitymuje się wymaganym ustawą stażem pracy, zarówno ogólnym jak też pracy pedagogicznej, a to w kontekście możliwości uwzględniania do wskazanego stażu okresu przypadającego przed 1 lipca 1989 r. Przypomnieć należy, że ustawa z 17 maja 1989 r. o ubezpieczeniu społecznym duchownych (Dz.U. nr 29, poz. 156) wprowadziła od 1 lipca 1989 r. obowiązkowe ubezpieczenie społeczne duchownych. Aktualna zaś ustawa emerytalno – rentowa z 17 grudnia 1998 r. stanowi, że okresami składkowymi są m.in. zaliczone do okresów ubezpieczenia społecznego duchownych okresy pozostawania duchownymi przed 1 lipca 1989 r., pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za cały okres podlegania temu ubezpieczeniu (art. 6 ust. 1 pkt.3 lit.a). W uzasadnieniu uchwały z 2 września 2009r., II UZP 5/09 (LEX nr 515916) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zawarty w cytowanym przepisie ustawy o emeryturach i rentach zwrot "pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za cały okres podlegania temu ubezpieczeniu", oznacza ustanowienie przez ustawodawcę warunku podlegania ubezpieczeniu społecznemu duchownych i opłacania za ten okres składek na powyższe ubezpieczenie oraz uznanie tej części przepisu za warunek sine qua non zaliczenia do okresów ubezpieczenia społecznego duchownych okresów pozostawania duchownymi przed 1 lipca 1989 r.

Mając zatem wzgląd na powyższe uregulowania prawne istotną kwestią w niniejszej sprawie było, czy M. J. opłacił składki za okres podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego duchownych od 21 września 1993 r. do 31 grudnia 1993 r. – ten bowiem okres organ rentowy zakwestionował - a w konsekwencji nie uwzględnił do stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy okresów wskazanych w zaskarżonej decyzji.

W stanie faktycznym sprawy niekwestionowanym pozostawało, że wnioskodawca w okresie objętym sporem, zgodnie z powołaną na wstępie ustawą z 17 maja 1989 r. miał status duchownego Kościoła (...) i w związku z tym objęty był obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym duchownych. Stosownie do obowiązującej w okresie objętym sporem Instrukcji Nr 6 Prezesa ZUS z 21 czerwca 1989 r. w sprawie wykonywania ubezpieczenia społecznego duchownych (Dz.Urz.ZUS.1989.4.8), wydanej na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 27 ust. 3 i art. 31 ust. 5 powołanej wyżej ustawy z 17 maja 1989 r., M. J. jako duchowny diecezjalny samodzielnie - jako płatnik - był zobligowany do opłacania składek na swoje ubezpieczenie. Wskazać należy, że zgodnie z przywołaną Instrukcją składki należało opłacić w terminie do 10-go każdego miesiąca za miesiąc ubiegły w ustalonej przez organ rentowy kwocie (§ 22). Od nieterminowo regulowanych wpłat składek pobierane były odsetki za zwłokę w wysokości określonej w przepisach o zobowiązaniach podatkowych, które w przypadku gdy za określony miesiąc należne składki opłacono po obowiązującym terminie, płatnik składek sam zobligowany był obliczyć i opłacić. Nieopłacenie składek skutkowało niezaliczeniem do okresu ubezpieczenia okresów pozostawania duchownym przed dniem wejścia w życie ustawy z 17 maja 1989 r. (§ 28).

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca przyznał fakt nieterminowego regulowania należności z tytułu składek, przy czym nie wykazał, aby w związku z tą okolicznością dodatkowo opłacił odsetki za zwłokę. Dokonując rozliczenia konta wnioskodawcy organ rentowy, zaliczył na poczet powstałych z tego tytułu zaległości późniejsze wpłaty wnioskodawcy tytułem składek, co ostatecznie skutkowało powstaniem na jego koncie zaległości w zapłacie składek za okres od 21 września 1993 r. do grudnia 1993 r. Nieuprawnione jest zatem ustalenie Sądu I instancji o opłaceniu składek za sporny okres. Nadmienić należy, że wbrew ustaleniom Sądu Okręgowego, wnioskodawca o wykazanej zaległości w zapłacie składek, jak też o jej konsekwencjach, był informowany przez organ rentowy w piśmie z 19 stycznia 1995r. O nieprawidłowościach w opłacaniu składek odwołujący był także informowany w pismach z 27 września 1989r., 16 grudnia 1989r., 10 kwietnia 1990r., 10 czerwca 1990r. 28 listopada 1991r., które wysłane były na posiadany przez pozwanego Zakład adres. Podkreślić w tym miejscu należy, że to na wnioskodawcy - stosownie do § 5 wskazanej Instrukcji - spoczywał obowiązek poinformowania organu rentowego o zmianie miejsca zamieszkania. Konsekwencjami niedopełnienia przez wnioskodawcę tego obowiązku nie można zaś obarczać organu rentowego, który dysponuje adresami wskazanymi przez płatników składek. Z dokumentacji znajdującej się w aktach pozwanego wynika ponadto, że od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1997r. wnioskodawca nie miał zawartej umowy o pracę z Zespołem Szkół Nr (...) Wielkiego w S.. W przedłożonym świadectwie pracy, wydanym przez wskazaną placówkę oświatową, stwierdzono, że w wyżej wymienionym okresie odwołujący nauczał katechezy nieodpłatnie, stąd nie odprowadzono składek na ubezpieczenie. Na podstawie umowy o pracę został wnioskodawca zatrudniony od 1 września 1997r. Decyzją z 22 października 2007r. (...) Oddział w J. stwierdził, że M. J. nie podlega od 1 maja 1996r. do 31 sierpnia 1996r. ubezpieczeniu społecznemu duchownych z powodu objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu zatrudnienia w Szkole Podstawowej Nr (...) w S. w wymiarze 4/18 obowiązującego czasu pracy (k.-115). W świetle powyższego nie sposób podzielić ustaleń Sądu Okręgowego o braku pouczenia wnioskodawcy o skutkach nieopłacenia składek ubezpieczeniowych, a dalej przyjętej przez ten Sąd oceny prawnej sprawy, sprowadzającej się do przyjęcia, że odwołujący spełnia przesłanki do uwzględnienia przy obliczaniu stażu ubezpieczenia okresu pozostawania duchownym przypadającego przed 1 lipca 1989 r., a dalej że spełnia warunki nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej. Wnioski, które Sąd Okręgowy wywiódł z całokształtu zgromadzonego materiału – jak słusznie zarzuca apelujący - są nieuzasadnione i naruszają zasadę swobodnej oceny dowodów. Wykazana na koncie wnioskodawcy zaległość w zapłacie składek (już sam ten fakt powoduje, że ubezpieczony nie mógł nabyć prawa do emerytury nauczycielskiej), której szczegółowe rozliczenie opisano zarówno w pismach przedkładanych w trakcie toczącego się postępowania przed Sądem Okręgowym, jak i przedstawiono wraz z apelacją, skutkuje brakiem możliwości uwzględnienia do stażu ubezpieczeniowego okresów pozostawania duchownym przed 1 lipca 1989 r., a tym samym przesądza o braku uprawnień M. J. do emerytury nauczycielskiej w związku z niedopełnieniem przesłanek stażowych.

Nadmienić w tym miejscu należy, że powołane przez Sąd Okręgowy przepisy dotyczące obowiązku pouczenia przez organ rentowy o okolicznościach faktycznych i prawnych, nie mają w sprawie zastosowania. Odniesienie się do wyroku Sądu Najwyższego z 20 października 2004r. sygn. akt III UK 111/04 nie może przekładać się na okoliczności

rozpoznawanej sprawy, a co za tym idzie skutkować uwzględnieniem żądania, gdyż dotyczy postępowania organu rentowego w sprawach o świadczenia emerytalno – rentowe. Tymczasem istota sporu sprowadza się do okoliczności związanych z postępowaniem dotyczącym opłacania składek przez płatnika, a więc innego rodzaju postępowania, niż to którego treścią jest powołane orzeczenie Sądu Najwyższego.

Wobec powyższego uznając wniesioną apelację za w pełni uzasadnioną orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 kpc.

(...)

1/(...)

(...)